

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านหนองออก หมู่ 10 ตำบลจอหอ
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นายธีระพงศ์ อังคณิกุล : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

หมู่บ้านหนองออก หมู่ 10 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: รศ.ดร.พงษ์ชาญ ณ. ลำปาง, 88 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองออก ได้ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2545

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองออกในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงการประเมินโครงการว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด และศึกษาถึงหมู่บ้านหนองออกมีกระบวนการพึ่งพาตนเองหรือเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ ซึ่งการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองออกครั้งนี้ ได้ค้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่าชิพโมเดล โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมินโครงการในครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ซึ่งได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองออก ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ตลอดจนคณะกรรมการ รวมทั้งหมด 225 คน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์, แบบสอบถาม การสังเกต รวมทั้งการจัดเวทีประชุมชาวบ้าน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติกับข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม บร.1-12 ซึ่งได้ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองออก ดังนี้

ผลการประเมินปรากฏว่า กองทุนหมู่บ้านหนองออกเกิดจากความร่วมมือของชาวบ้านทุกคน ในการดำเนินการจัดตั้งกองทุนและบริหารกองทุน ซึ่งจะให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับในหมู่บ้าน โดยช่วยแก้ปัญหาบรรเทาความเดือดร้อนและรู้จักพึ่งพาตนเอง อีกทั้งโครงการกองทุนหมู่บ้านเป็น โครงการที่ทำให้หมู่บ้านต้องบริหารงานกันเอง ดังนั้นเพื่อความรับผิดชอบต่อเงิน 1 ล้านบาท สมาชิกใน หมู่บ้านจึงมีการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อพึ่งพาตนเอง ในการบริหารจัดการเงินกองทุนให้คงอยู่ตลอดไป โดยคณะกรรมการได้เรียนรู้วิธีการดำเนินงาน การจัดทำเอกสารและการประสานงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งทำให้แต่ละคนได้ประสบการณ์มากขึ้น ตลอดจนยังเป็นการพัฒนาให้สมาชิกมีคุณธรรม คือ ซื่อสัตย์ ลดความเห็นแก่ตัว รู้จักการออม ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้เองก็จะทำให้ชาวบ้านอุ้มชูตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา .....ธีระพงศ์ อังคณิกุล.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... 3 .....

ลายมือชื่ออาจารย์นิเทศก์ .....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักงานเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์.ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง)

ประธานกรรมการสอบ

คณะกรรมการสอบ

.....
(อาจารย์วิฑริช โมที)

กรรมการสอบ

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตร สาขาการจัดการ และประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ ๒7 ต.ค. ๒๕๖๑
..... เดือน ..... พ.ศ. ....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากความกรุณาของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ผู้ประเมินโครงการขอกราบขอบพระคุณกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานประเมินโครงการ อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ฌ ลำปาง อาจารย์ที่ปรึกษา
- คุณจันทร์เพ็ญ ประกำแหง ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา
- คุณปาริชาติ สุรบถจิตวงศ์ พัฒนาการชุมชน ตำบลจอหอ
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุน คณะกรรมการหมู่บ้าน

หนองออกทุกท่านที่ให้ข้อมูลและขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้านหนองออก ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ประเมินโครงการขอมอบให้แก่ รัฐบาลเจ้าของโครงการ หมู่บ้านกรณีศึกษา และผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นฐานข้อมูลระยะยาวในการบริหารพื้นที่ทั่วประเทศ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในด้านข้อมูลของหมู่บ้านกรณีศึกษา ซึ่งเก็บข้อมูลและศึกษาจากการลงพื้นที่จริงของผู้ประเมินโครงการ

นายธีระพงศ์ อังคณิกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	2
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	4
2. ระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	5
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	8
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
7. หลักการประเมิน โครงการแบบชีพพี โมเดล	12
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	14
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	16
1. วิธีการประเมิน โครงการ	16
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	17
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ	18

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	28
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	29
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	29
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	30
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	29
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	32
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	35
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	37
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	39
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	39
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	39
2. วิธีดำเนินการ	39
3. ผลการดำเนินการ	39
4. อภิปรายผล	40
5. ข้อเสนอแนะ	41
บรรณานุกรม	43
ภาคผนวก	44
ภาคผนวก ก แผนที่หมู่บ้านหนองออก	45
ภาคผนวก ข ระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	47
ภาคผนวก ค แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ. 1)	68
ภาคผนวก ง แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ. 2)	70
ภาคผนวก จ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองออก	79

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมินโครงการ	18
ตารางที่ 2	การประเมิน Context Evaluation การประเมินสภาวะแวดล้อม หรือการประเมินบริบท	19
ตารางที่ 3	การประเมิน Input Evaluation (การประเมินปัจจัยเบื้องต้น หรือปัจจัยนำเข้า)	21
ตารางที่ 4	การประเมิน Process Evaluation (การประเมินกระบวนการ)	23
ตารางที่ 5	การประเมิน Product Evaluation (การประเมินผลผลิต)	26

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ชนบทของไทยซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศนั้น ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ได้สร้างวิกฤตให้แก่หมู่บ้านในชนบทและประเทศในลักษณะของการล้มละลายทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ทำให้สถาบันครอบครัวล่มสลายทำให้ครอบครัวแตกแยกกันไป เช่น ไปรับจ้างเป็นกรรมกร เป็นคนใช้ ไปทำงานที่ต่างประเทศ ไปเป็นโสเภณี ความล้มละลายทางเศรษฐกิจของชุมชนชนบท และความล้มละลายของสถาบันครอบครัวย่อมทำลายชีวิตชุมชนลง เพราะผู้คนเคลื่อนย้ายตะเกียกตะกายเอาตัวรอด ชีวิตในเมืองเป็นชีวิตที่ปราศจากชีวิตแบบชุมชน เป็นชีวิตเดี่ยวขายของแต่ละครอบครัว เป็นชีวิตที่ทอดทิ้งคนแก่ เด็ก คนป่วย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2544.) ความล้มเหลวของการพัฒนาได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่ชาวชนบท เนื่องจากปัญหาดังกล่าวข้างต้นเอง รัฐบาลจึงได้คิดหาแนวทางการแก้ไขโดยได้จัดทำโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้ยั่งยืน นอกจากนี้ยังเป็นการจูงใจประชาชนให้ชาวบ้านในหมู่บ้านหลายแห่งที่เคยวิ่งตามทิศทางเศรษฐกิจแบบผลิตเพื่อขาย ให้เริ่มหันมาองสภาพความเป็นจริง รู้จักประมาณตนเอง และหวนนึกถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนรุ่นพ่อ แล้วเริ่มต้นสร้างฐานการผลิตของตัวเองภายในหมู่บ้านรวมถึงการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะในรูปแบบของประชาคม

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนบ้าน เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นนโยบายที่เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้าง การพัฒนาความริเริ่ม การแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กใน ครัวเรือนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน หมู่บ้านหนองออก ม.10 ตำบลจอหอ ก็เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่รัฐบาลได้จัดสรรเงิน 1 ล้านบาท ลงมาสู่หมู่บ้านเช่นกัน ซึ่งได้มีการ

จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองออกเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2544 ได้รับโอนเงินเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2544 มีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 259 คน ได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 10 เดือนโดยประมาณ ซึ่งมีปัญหาในการดำเนินงานพอสมควร มีแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะต่าง ๆ รวมทั้งความคิดเห็นจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งในแง่บวกและแง่ลบแตกต่างกันออกไป แล้วแต่ทัศนคติของบุคคล

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาถึงการประเมินโครงการว่าบรรลุเป้าหมาย จากการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าได้ผลมากน้อยเพียงใดตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ตลอดจนชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน มีการสร้างศักยภาพของตน และเศรษฐกิจระดับฐานรากได้รับการกระตุ้นแค่ไหน อย่างไร
2. เพื่อทราบว่าท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองมากน้อยเพียงใด
3. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง

3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

ทฤษฎี (ซิปปโมเดล)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า (ซิปปโมเดล)

สต๊อฟเฟิลบีมได้เสนอรูปแบบเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรหรือโครงการ ซึ่งเป็นรู้จักกันทั่วไป ชื่อ ซิปปโมเดล (CIPP Model) คำว่า ซิปปมาจากอักษรย่อของคำ 4 คำ คือ

C	=	Context	คือ	บริบท
I	=	Input	คือ	ปัจจัยเบื้องต้น
P	=	Process	คือ	กระบวนการ
P	=	Product	คือ	ผลผลิต

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากการวิเคราะห์และศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 กำหนดประเด็นในการประเมิน โครงการ และศึกษาสภาพการดำเนินงานของ กองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น

ขั้นที่ 3 วางแผนในการประเมินโครงการ อย่างเป็นระบบ

ขั้นที่ 4 สร้างและพัฒนาตัวชี้วัดในการเก็บข้อมูล รวมทั้งการใช้ชีพชีโมเดลวิเคราะห์ กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูล จากเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้าน และ ชุมชนเมือง เช่น แบบสอบถาม จากบางส่วนของแบบบร. ต่าง ๆ

ขั้นที่ 6 ประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูลและเลือกสถิติที่จะให้กับข้อมูลที่เก็บได้

ขั้นที่ 7 นำเสนอผลการประเมิน โครงการในรูปของ “สารนิพนธ์”

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบถึงการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2. ได้ทราบถึงตัวบ่งชี้ ความเข้มแข็งของการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่เป็นปัญหาและอุปสรรครวมทั้งที่เป็นตัวสนับสนุนในการประเมิน โครงการ

3. ได้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่เป็นปัญหาและอุปสรรครวมทั้งที่เป็นตัว สนับสนุนในการประเมินโครงการในครั้งนี้

บทที่ 2

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ นโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีหลักการสำคัญดังนี้

1. รัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมรายได้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กร่วมกัน

2. เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านไม่ได้เป็นเงินที่ให้เปล่า แต่เป็นเงินที่ให้แก่มูลนิธิหมู่บ้านและชุมชนในลักษณะของ เงินทุนหมุนเวียน

3. กองทุนหมู่บ้านมีลักษณะเป็นเงินทุนของหมู่บ้าน เมื่อสมาชิกผู้กู้เงิน ไปเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ แล้วจะต้องคืนเงินที่กู้ไปให้แก่กองทุน

4. แนวทางและหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน คือ ให้ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยภาคราชการ จะมีหน้าที่เป็นเพียงผู้วางกรอบ นโยบาย หลักเกณฑ์สำคัญ รวมทั้งให้คำปรึกษาและคำแนะนำทางวิชาการเท่านั้น

5. กองทุนหมู่บ้านตั้งขึ้นโดยพิจารณากิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการผลิตในชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพ แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544

หมวดที่ 1

ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยกรจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบข้อบังคับให้ใช้แต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

3.1 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายความว่า กองทุนในระดับชาติ

3.2 กองทุน หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านอีกทั้งชุมชนเมืองตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

3.3 หมู่บ้าน หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกำหนดกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

3.4 ชุมชนเมือง หมายความว่า ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนเมืองอื่น ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

3.5 คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่าง ๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

3.6 กรรมการกองทุน หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือกรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง

3.7 สมาชิก หมายความว่า สมาชิกของกองทุนทุกคน

หมวดที่ 5

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 16 ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน จำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วยกรรมการซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองโดยสมาชิกซึ่งกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบ ที่จะบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติตาม ข้อ 17

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

1. เป็นผู้มิใช่อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุสี่สิบปีบริบูรณ์

3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางด้าน การเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 64 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

7. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

ข้อ 18 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

2. ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

3. รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคล ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

4. สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือนและวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

5. พิจารณาให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6. ทำนิติกรรมสัญญา หรือ ดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

7. จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่รับคำร้อง

8. จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุดท้าย เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับ ที่กองทุนกำหนด

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วยกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และให้คณะกรรมการกองทุนจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ 16 ภายในระยะเวลาสามสิบวัน

กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

ข้อ 20 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

หมวดที่ 6

กองทุนและสมาชิกกองทุน

ข้อ 23 กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

1. เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
2. เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาระผูกพัน
3. เงินกู้ยืม
4. ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
5. เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
6. เงินค้ำหุ้น
7. เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
8. เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 24 สมาชิกกองทุน ประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน

หมวดที่ 7

การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 30 สมาชิกตามข้อ 18 (3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 31 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งให้กรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ข)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมู่บ้านหนองออก หมู่ 10 ตำบล จอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1. กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมียุทธวิธีสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ปฏิบัติได้ถูกต้อง

1.2 การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองออก เป็นไปตามมติที่ประชุม ปฏิบัติได้ถูกต้อง

1.3 วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน ปฏิบัติหลังประกาศคณะกรรมการ

2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 18 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ค)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สรุปผลการประเมินความพร้อม กองทุนหมู่บ้านหนองออก หมู่ที่ 10 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านหนองออก

หมู่บ้านหนองออกมีจำนวนประชากรในหมู่บ้านทั้งหมด 1,289 คน จำนวนครัวเรือน 258 ครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ เช่น ค้าขาย เกษตรกรรม รับจ้าง รับราชการ อื่น ๆ ส่วนด้านผลผลิตด้านการเกษตรกรรมประกอบด้วย การเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่พื้นบ้าน โค กระบือ การเพาะปลูกข้าว ปลูกผักและการทำขนมไทย ในด้านอุตสาหกรรมนั้นไม่มี

2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองออก

จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีจำนวน 216 ครัวเรือน การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำโดย เลือกตั้งขอมติในที่ประชุม โดยให้หัวหน้าแต่ละคุ้ม เข้าร่วมประชุมและเสนอตัวแทนเพื่อขอมติในที่ประชุม โดยแบ่ง สักส่วน เป็นชาย 8 หญิง 7 รวม 15 คน และได้ทำการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในวันที่ 5

กรกฎาคม 2544 ประกอบไปด้วยคณะกรรมการ 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน ที่ปรึกษา 4 คน ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหนองออก ที่คัดเลือกมา มีคุณสมบัติเป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองออกทุกคน

3. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านหนองออก

1. หมู่บ้านหนองออกได้ร่างระเบียบข้อบังคับของกองทุนแล้ว
2. ได้จัดร่างข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ, การรับ-จ่ายเงิน, การกู้ยืมเงิน, การจัดทำบัญชีกองทุนเรียบร้อยแล้ว
3. วิธีกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้นโดย – คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันกำหนดขึ้น

4. ทูนในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

1. ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านหนองออกมีสมาชิกทั้งหมด 159 คน ทั้งหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิก
2. เงินที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านหนองออก มีจำนวน 15,900 บาท เปิดบัญชีแล้ว เลขที่บัญชี 06-4301-20-189434-6 สาขาสุรนารี

5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองออก

1. วิธีในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
  - รับสมาชิกเพื่อเพิ่มหุ้นในกองทุน
  - ให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก โดยจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน
  - ให้สวัสดิการแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน
2. วิธีในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
  - ชำระเงินกู้เป็นรายปี เพื่อนำดอกผลมาให้บริการแก่สมาชิกต่อไป
  - เมื่อสมาชิกชำระครบตามกำหนด ก็จะพิจารณาการกู้ยืมสมาชิกรายต่อไป
3. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
  - โครงการประกอบอาชีพ
  - รายได้, ตัวบุคคล
  - คุณสมบัติของผู้กู้
4. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
  - มีผู้ค้ำประกัน อย่างน้อย 2 คน
  - ใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันตามวงเงิน
  - มีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบในโครงการนั้น ๆ

5. รัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องใด
- เพิ่มพูนความรู้ให้แก่ชุมชนตามสาขาอาชีพ
- (รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ง)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองออก

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองออก ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิตย การรูดออม ความเสี่ยสละ ความเอื้ออาทร และเป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพและประ สติทธิผลรวมทั้งเอื้อประ โยชน์ต่อสมาชิกโดยรวมและเพื่อให้สอดคล้อง และเป็นไปตามระเบียบที่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด จึงออกระเบียบ ไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบกองทุนบ้านหนองออก

ข้อ 2 ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 170 หมู่ 10 บ้านหนองออก ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา

ข้อ 4 วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
2. เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

ข้อ 5 แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

1. เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
2. เงินกู้ยืม
3. ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
4. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
5. เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก

ข้อ 6 คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นบุคคลที่อาศัยและมีชื่ออยู่ในหมู่บ้านหนองออกเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนการจัดตั้งกองทุน

2. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
3. เป็นผู้ทีคณะกรรมการกองทุน ได้มีมติของกองทุนเป็นสำคัญ

ข้อ 9 การขาดจากเป็นสมาชิก

1. ตาย
2. ลาออกและได้รับอนุมัติ
3. ทีประชุมใหญ่ สมาชิกมีมติสองในสามให้ออกจากการเป็นสมาชิก

4. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

ข้อ 16 คณะกรรมการประกอบด้วย ประธานกรรมการกองทุน รองประธาน กรรมการกองทุน เลขานุการ เหรัญญิก ผู้ตรวจสอบภายใน และประชาสัมพันธ์กองทุนประกอบด้วยที่ปรึกษาของกองทุน 2 คน กองทุนประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหนึ่งคน

ข้อ 17 คณะกรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี คณะกรรมการที่ครบวาระให้จับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 18 การพ้นจากตำแหน่ง

- ตาย
- ลาออกเมื่อได้รับอนุมัติ
- ครบวาระ
- มีมติจากที่ประชุมคณะกรรมการ สองในสามให้ออก

ข้อ 19 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

- บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- ออกระเบียบข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์
- ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 26 ประเภทของการกู้ยืม

- การพัฒนาอาชีพ
- การสร้างงาน
- บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน กรณีเจ็บป่วย กรณีเกิดจากภัยต่าง ๆ

ข้อ 43 ให้คณะกรรมการกองทุนนัดประชุมใหญ่สมาชิกอย่างน้อยปีละครั้ง

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ง)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรค

หนึ่งให้กรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่หนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอต้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบ โดยเร็ว

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

4. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และเปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

5. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่สัญญา

6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนต้นเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

7. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ข)

7. หลักการประเมินโครงการ แบบชีพท์โมเดล (CIPP Model)

รูปแบบการประเมินของ CIPP MODEL

เป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในการเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ แบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อย ของการประชุมเพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุม ได้ทันท่วงทีและมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบชีพท์จึงเป็นที่นิยมใช้ทั้งนี้ เพราะ การประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับว่าการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยใน

การตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมากทั้งยังเป็นระบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่ยอมรับและนิยมอย่างกว้างขวาง

แบบจำลองจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์ จะเน้นความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม
2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินงานของโครงการ
4. การดูประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการช่วยในการตัดสินใจแลดูผลสำเร็จของโครงการ

นอกจากนี้ยังได้เสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้ไปใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Sturcturing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินให้เป็นไปตามแผน
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ให้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณา การยุติ ล้มเลิกหรือเพื่อปรับขยายโครงการ

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับต่างอีกทางหนึ่งและส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

9. เอกสาร ผลงาน หลักวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในหนังสือชื่อ ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท ตอนที่ 7 เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน เขียนโดย สามารถ จันทรสุริย์ (สามารถ จันทรสุริย์, 2536) สรุปได้ว่า

ภูมิปัญญา (Wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบต่อกันมาทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ตรง หรือทางอ้อม ซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้สะสมที่สืบต่อกันมา กล่าวคือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านได้คิดเองที่นำมาใช้แก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกว้าง ทั้งลึกที่ชาวบ้านสามารถคิด ได้เอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ และแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตได้ในท้องถิ่นอย่างทันสมัย

ภูมิปัญญา มี 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ จีวรทัศน์ เป็นปรัชญา ในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน
2. ลักษณะที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับเฉพาะด้านต่าง ๆ เช่น การทำมาหากิจ การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะ ดนตรี และอื่น ๆ

ภูมิปัญญาเหล่านี้ สะท้อนออกมาใน 3 ลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิด คือ

1. ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช ธรรมชาติ
2. ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่ร่วมกันในสังคมหรือในชุมชน
3. ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหมด

หลาย

ทั้งสามลักษณะนี้ คือ ชีวิตของชาวบ้านที่สะท้อนออกมาถึงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพ เหมือนสามมุมของรูปสามเหลี่ยม ภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน

อีกแนวคิดหนึ่ง คือ แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นฐานวัฒนธรรม ของ นายแพทย์ ประเวศ วะสี ได้สรุปและตัดตอนมาจากหนังสือชื่อ ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาท้องถิ่น ตอนที่ 2 การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะสำคัญของประการของภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

1. ความจำเพาะกับท้องถิ่น เป็นเรื่องที่ชัดเจนอยู่ในตัวตามชื่อ เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ เพราะฉะนั้นภูมิปัญญาจึงสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาที่มาจากข้างนอก แต่อาจเอาไปใช้ในท้องถิ่นอื่นที่แตกต่างกันไม่ได้ หรือได้ไม่ดี

2. มีความเชื่อมโยงหรือนุรณาการสูง ชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความเชื่อมโยงกันเป็นนุรณาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญาที่มาจากประสบการณ์จริง จึงมีความเป็นนุรณาการสูงทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

3. มีความเคารพผู้อาวุโส ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส เพราะผู้อาวุโสมีประสบการณ์มากกว่า

ฉะนั้นลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีดังนี้

1. มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
2. มีนุรณาการ
3. มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง
4. เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวิศวกรรม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองคือ ทฤษฎีระบบ (System theory) หรือวิธีระบบ (System approach) คำว่าทฤษฎีระบบและวิธีระบบอาจจะเรียกแทนกันได้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับระบบต่าง ๆ ทุกระบบ ไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษา ระบบหลักสูตร และ ระบบสังคม ฯลฯ

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ คือ ชิฟฟ์โมเดลของ (Daniel Stufflebeam) ตามกรอบทฤษฎีนี้ได้เสนอไว้ใน บทที่ 1,2 ซึ่งจะมีรูปแบบการประเมินดังนี้

รูปแบบการประเมินของ CIPP MODEL

รูปแบบการประเมินนี้ เป็นผลของการประเมินโครงการจัดการศึกษา โดยการนำของ แดเนียล สตัฟเฟิลบีม (Daniel Stufflebeam) ซึ่งบางครั้งรูปแบบการประเมินนี้ก็เรียกตามชื่อของ สตัฟเฟิลบีมว่า (Stufflebeam Model) และบางครั้งก็เรียกย่อ ๆ ว่า ชิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งรูปแบบของการประเมินจะแบ่งได้ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมและความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การประเมินสภาวะแวดล้อมจะเริ่มที่การศึกษาลักษณะทั่วไปของหลักสูตรและสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะถูกนำไปเปรียบเทียบกับสภาพที่ควรจะเป็น เพื่อนำไปสู่เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องกำหนดนโยบาย

วิธีการ อาจใช้การวิเคราะห์ระบบ การวิเคราะห์งาน การสำรวจ การวิเคราะห์เอกสาร การวินิจฉัยจากการสอบ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานหรือปัจจัยที่เป็นตัวทำให้เกิดวิธีการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

วิธีการ ศึกษาแหล่งทรัพยากรทั้งหลายตลอดจนถึงทรัพยากรบุคคลวิธีดำเนินการเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความประหยัดในการดำเนินงานโดยวิธีการไปดูการทดลองการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเรื่องราวหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในขั้นการปฏิบัติงาน

วิธีการ เก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอในขณะที่ดำเนินการเพื่ออธิบายขั้นตอนของการปฏิบัติที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติและผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามการดำเนินงาน

วิธีการ พิจารณาข้อมูลของผลจากการดำเนินงาน โดยการรวบรวมข้อมูลจากการทดสอบและสังเกตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

หลังจากการประเมินทั้ง 4 ด้านแล้ว จะทำให้เกิดขั้นตอนที่จะต้องตัดสินใจอยู่ 4 ขั้นตอน คือ

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับวางแผน เพื่อดำเนินการหรือตั้งจุดมุ่งหมาย ซึ่งเป็นผลที่คาดหวัง
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง เพื่อกำหนดวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งเป็นวิธีการที่คาดหวัง
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อใช้ประโยชน์ในการควบคุมหรือปรับปรุงวิธีการซึ่งเป็นวิธีการที่เกิดขึ้นจริง ๆ
4. ตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดการใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการตัดสินใจอันเป็นผลมาจากการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ

กรอบความคิดในการประเมินผลของ สดฟิฟิลิม สามารถเขียนแสดงความสัมพันธ์ของการประเมินและการตัดสินใจได้ดังตาราง

	ความคาดหวัง (Intended)	ความเป็นจริง (Actual)
เป้าหมาย	1. การตัดสินใจในการวางแผนหรือตั้งจุดมุ่งหมาย (ประเมินเบื้องต้น) ↓	4. การตัดสินใจในผลสำเร็จของโครงการ (ประเมินผลผลิต) ↑
วิธีการ	2. การตัดสินใจ ในการออกแบบดำเนินการ หรือโครงการ (ประเมินปัจจัยป้อนเข้า) ↓	3. การตัดสินใจในการใช้วิธีดำเนินการ (ประเมินกระบวนการ) ↑

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง ประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กรณีศึกษาการประเมินโครงการ ในหมู่บ้านหนองออก ต.จอหอ ทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองออกและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองออก

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชาชนมาเป็นตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยคำนวณจากจำนวนของประชากรทั้งหมด โดยนำมาหนึ่งในสามของจำนวนทั้งหมด

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมินโครงการ

รายการ	จำนวน
1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองออก	15
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองออก ที่กู้เงิน	85
3. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองออก ที่ไม่กู้เงิน	56
4. ประชากรในหมู่บ้านหนองออก ที่ไม่เป็นสมาชิกกองทุน	94
รวม	250

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น ๆ ซึ่งลักษณะของตัวชี้วัด จะมีทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ตัวแปร หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาความรู้ ความจริงและคำตอบ เพื่อตอบปัญหาในการศึกษานั้น ๆ

จากการประเมินในครั้งนี้ ได้กำหนดตัวชี้วัดและตัวแปร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การประเมิน Context Evaluation การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือการประเมินบริบท
ดังนี้

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน 1. ประวัติความเป็นมาหมู่บ้าน	1. ที่มาของชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน 2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหนและเหตุใดจึงอพยพมา 3. สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านมีสภาพอย่างไร 4. อาชีพเดิม (หลัก,รอง) คืออะไร อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้ว และอาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น 5. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณูปโภค	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน 3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 4. ข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 1 2. ศึกษาจากเอกสาร
2. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	1. อาชีพหลัก อาชีพรอง 2. จำนวนพื้นที่ที่ทำการเกษตร 3. จำนวนและประเภทร้านค้าในหมู่บ้าน 4. โรงงานอุตสาหกรรม โรงเรียน สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย ในหมู่บ้าน 5. โรคที่เจ็บป่วย	1. ผู้นำชุมชน 2. สถานีอนามัยตำบลหรือ 3. โรงเรียนบ้านหนองออก 4. เกษตรตำบล 5. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 1 2. สังเกต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
3. วัฒนธรรม ประเพณี	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนวัด/โบสถ์/ มัสยิด จำนวนพระ/เณร ภาษาพื้นบ้าน ประเพณีที่สำคัญ ความเชื่อด้านต่าง ๆ 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 ศึกษาจากเอกสาร สังเกต
4. โครงสร้าง พื้นฐานและ ทรัพยากร	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนและสภาพ ของโครงสร้างพื้น ฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ หอ กระจายข่าว ศาลา ประชาคม ไปรษณีย์ จำนวนและสภาพ ทรัพยากร เช่น บ้ำไม้ แหล่งน้ำแร่ ฯลฯ 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 สังเกต
5. โครงการ พัฒนาที่ผ่าน มา	<ol style="list-style-type: none"> โครงการของภาครัฐ โครงการของภาค เอกชน โครงการที่ชาวบ้าน ทำขึ้นเอง 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน ข้อมูลที่บันทึกไว้ องค์การบริหารส่วน ตำบลจอหอ 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 ศึกษาจากเอกสาร สังเกต
6. ความเข้มแข็ง ของชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> ความสามัคคี, ซื่อ สัตย์ การช่วยเหลือกัน, ยก ย่องคนทำความดี โอกาสในการหา ความรู้เพิ่มเติม การรวมกลุ่ม, ผู้นำที่มี คุณธรรมยุติธรรม การแก้ปัญหาชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> ชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 ครั้งที่ 1 (มาจากข้อมูล ดิบจากการสัมภาษณ์ 31 ครัวเรือน)

ตารางที่ 3 Input Evaluation (การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยนำเข้า) มีรายละเอียดดังนี้

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
1. นโยบาย ระเบียบ แนว ทางปฏิบัติ	1. รายละเอียดของ ระเบียบสำนักนายกฯ 2. รายละเอียดของ ระเบียบกองทุน	1. ระเบียบสำนักนายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวกับกับ กองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ	1. ศึกษาจากเอกสาร
2. การประชา สัมพันธ์ (ที่ตั้ง, ข่าวสารแบบ ไหน ใช้สื่อ แบบใด)	1. ช่วงเวลาที่ต้องการ ประชาสัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการ ประชาสัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการ ประชาสัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการประชา สัมพันธ์	1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 4. ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน 5. เอกสารประชา สัมพันธ์	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต
3. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. ระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่ง และ การพ้นจากตำแหน่ง	1. คณะกรรมการการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร
4. การเตรียม ความพร้อม การสร้าง ความรู้ ความเข้าใจแก่ คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชาว บ้าน	1. วิธีการในการเตรียม ความพร้อม 2. หน่วยงาน/องค์กร ที่ ทำหน้าที่ในการ เตรียมความพร้อม	1. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 3, 9 (จากข้อมูล ดิบ 30 คริวเรือน) 2. สัมภาษณ์คณะ กรรมการกองทุน หมู่บ้าน

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
5. เงินกองทุน 1 ล้านบาท ระดับรายบุคคล	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน	2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	3. สัมภาษณ์
6. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11
7. วัตถุประสงค์ของการกู้เงินตามโครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11
8. ความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพ	1. ความรู้และทักษะที่มีอยู่	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 4 Process Evaluation (การประเมินกระบวนการ) มีรายละเอียด ดังนี้

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
1. การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน
2. การทำเอกสารขอเงินทะเบียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการในการจัดทำเอกสารขอเงินทะเบียน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. พัฒนาการชุมชนตำบลจอหอ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
3. ระบบบัญชีกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวนเล่ม) 2. ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้ 3. ผู้จัดทำ 4. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีของทุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
4. การรับสมัคร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วงเวลาในการรับสมัครและเหตุผล 2. คำธรรมเนียมการสมัครและเหตุผล 3. คุณสมบัติและขั้นตอนการรับสมัคร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. สัมภาษณ์จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร
5. การหมดสภาพของสมาชิก	<ol style="list-style-type: none"> 1. การหมดสภาพสมาชิกและเหตุผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.4

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
4. ขั้นตอนการขอ กู้เงิน	1. เอกสารประกอบใน การกู้ 2. ปัญหาอุปสรรค	2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน 1. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารด้านทะเบียน สมาชิก	2. สัมภาษณ์จากคณะ กรรมการกองทุน หมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
5. การคัดเลือก ผู้กู้	1. หลักเกณฑ์ในการคัด เลือกและเหตุผล 2. วิธีการคัดเลือกและ เหตุผล 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
6. การรับชำระ หนี้	1. ขั้นตอนในการรับ ชำระหนี้ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
7. การแนะนำวิธี ทำธุรกิจ	1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็น, วิธี ในการ แนะนำ	1. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์
8. การตรวจสอบ การใช้จ่าย เงินกู้	1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
9. การจัดสรรผล ประโยชน์	1. สัดส่วนในการจัดสรร และเหตุผล	1. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบมี ส่วนร่วม

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับรายบุคคล			
10. การใช้จ่ายเงินกู้	1. รายละเอียดของการใช้จ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 11 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
11. การทำบัญชีใช้	1. การจัดทำบัญชี (มี/ไม่มี) 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำการจัดทำบัญชี	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 5 Product Evaluation (การประเมินผลผลิต) มีรายละเอียด ดังนี้

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
1. จำนวนสมาชิกกองทุน	1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) 2. จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง 3. เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
2. จำนวนผู้ได้เงินกู้	1. จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ได้รับอนุมัติให้กู้แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ต่อจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร
3. ยอดเงินที่ให้กู้	1. ยอดเงินที่มีผู้มาขอกู้และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง 2. ยอดเงินที่ได้รับอนุมัติให้กู้ทั้งหมด	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร
4. จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด	1. จำนวนผู้กู้ที่ชำระคืนตามกำหนด 2. จำนวนผู้กู้ที่ไม่ชำระคืนตามกำหนด	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร
5. ยอดเงินที่มีการชำระคืน	1. ยังไม่ถึงกำหนดชำระเงินคืน เนื่องจากปรับชำระเป็นรายปี	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
6. การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ 2. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ 3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ตรวจสอบตาม PC7 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบ
7. ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทักษะคติต่อกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิงบวก/ลบ 2. ทักษะคติต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิงบวก/ลบ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 9 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
8. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี, ซื่อสัตย์ 2. การช่วยเหลือกัน, ยกย่องคนทำความดี 3. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 4. การรวมกลุ่ม, ผู้นำที่มีคุณธรรมยุติธรรม 5. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน 6. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกและชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 2, 7 (จากข้อมูลดิบ 30 ครีวเรือน) 2. สังเกต
ระดับรายบุคคล 9. ผลที่ได้รับจากวัตถุประสงค์ของ			

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
การกู้			
9.1 ผลโดยตรง	1. ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	2. สัมภาษณ์ 3. สังเกต
9.2 ผลโดยอ้อม	1. ประสิทธิภาพ 2. การยอมรับจากชุมชน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องมีความเหมาะสมกับการใช้รวบรวมข้อมูล ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้นจะต้องมีการเลือกเครื่องมือที่มีลักษณะเหมาะสมที่สามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้สอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งในการประเมินครั้งนี้สามารถจำแนกเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การสังเกต

เป็นเครื่องมือที่นำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรม หรือปฏิกิริยาของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการในสถานการณ์จริง และได้ข้อมูลที่ชัดเจนเพราะผู้ถูกสังเกตไม่ทราบว่ากำลังถูกสังเกตอยู่ ตลอดจนได้ข้อมูลบางประเด็นที่ไม่ได้จากการสอบถาม เช่น การเข้าไปในหมู่บ้าน ก็จะสังเกตสิ่งรอบ ๆ หรือสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน หนองออก ต.จอหอ ว่ามีอะไรบ้าง ผู้คนมีลักษณะหรือพฤติกรรมอย่างไร อะไรทำให้เป็นเช่นนั้น เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

เป็นเครื่องมือที่รวบรวมข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะได้ออกุศลครอบคลุม ถูกต้องชัดเจน การใช้ข้อมูลชนิดนี้จะต้องใช้เวลา เพราะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลแต่ละคนค่อนข้างนาน แต่เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด การใช้เครื่องมือชนิดนี้ในการประเมินครั้งนี้ ของหมู่บ้านหนองออก ต.จอหอ จะใช้ทั้งแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ทั้งปลายปิดและปลายเปิด เป็นต้น

3. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม

เป็นเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ประเมินโครงการ จะมีส่วนร่วมในการสำรวจนั้นด้วย ซึ่งข้อมูลที่ได้อาจ เช่น การจัดทำเวทีประชาคมชาวบ้าน ในส่วนนี้ผู้ประเมินโครงการอาจจะเข้าไปมีส่วนร่วม โดยการทำหน้าที่พิธีกร หรือเปิดประเด็นให้ชาวบ้านอภิปรายถึงข้อดี ข้อเสีย การแก้ไข ตลอดจนข้อเสนอแนะ ในเรื่องนั้น ๆ ที่ทำการประชาคม

4. การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน

เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้ประเมินจะได้ทราบข้อเท็จจริง ที่ชาวบ้านต้องการ หรือไม่ต้องการจริง ๆ ซึ่งข้อมูลชนิดนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นจริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสังเกต

กระทำโดยการเข้าไปสังเกตพฤติกรรมกลุ่มเป้าหมายของการประเมิน โครงการในหมู่บ้านหนองออก ต.จอหอ โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว ซึ่งจะมีเครื่องมือที่สำคัญในการติดตาม คือ หู ตา จมูก แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ โดยการจดบันทึก

2. การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

จะกระทำโดยการสัมภาษณ์ในรูปของการสนทนา แต่มีจุดหมายในการสนทนาตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และต้องเป็นผู้ฟังมากกว่าผู้พูด เครื่องมือในการสัมภาษณ์ คือ แบบรายงาน (บร. 1-12) ส่วนแบบสอบถาม ก็จะมีการสุ่มตัวอย่าง แล้วก็จะแจกให้กลุ่มเป้าหมายกรอรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งปลายปิด เช่น ใช่ ไม่ใช่ มาก น้อย และปลายเปิด เช่น อย่างไร ทำไม เหตุใด และจดบันทึก

3. การสำรวจแบบมีส่วนร่วม

รวบรวมข้อมูลโดย เข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมายในการกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน การประชุมรายเดือนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองออก ตำบลจอหอ แล้วดำเนินการจดบันทึกเก็บข้อมูล โดยที่กลุ่มเป้าหมายรับทราบว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน

ทำการรวบรวมข้อมูล ในทำนองเดียวกันกับการสำรวจแบบมีส่วนร่วม โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เวทีประชาคมชาวบ้าน ก็จะให้กลุ่มเป้าหมายมาแสดงความคิดเห็นที่ได้รับการกระตุ้นจากคำถามของผู้ประเมิน โดยมีการบันทึกความคิดเห็น และปฏิกิริยาของกลุ่มเป้าหมายระหว่างการแสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการในครั้งนี้ จะมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ได้แก่ การคำนวณค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูล เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม แบบรายงาน (บร. 1-12) การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองออก ตำบลจอหอ ประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นการรายงานตาม วัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละข้อ ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู

ตอนที่ 4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองออก

ตอนที่ 5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

ซึ่งในแต่ละตอนมีการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหนองออก ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

แม้ว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในปี 2544 จะมีแนวโน้มที่ลดลงจากในปี 2543 แต่ระดับของการปรับลดก็ยังคงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ โดยหากการส่งออกขยายตัวได้ไม่ต่ำกว่า 10 % และหากการดำเนินการของรัฐบาลชุดใหม่ นำมาสู่ความเชื่อมั่นแล้ว เศรษฐกิจไทยก็คงจะขยายตัวได้ในอัตราราว 4.2 % ลดลงไม่มากนักจากในปี 2543 นี้ แต่ในทางตรงข้าม หากการส่งออกขยายตัวต่ำกว่า 10 % ในขณะที่รัฐบาลประสบกับปัญหาเสถียรภาพทางการเมือง หรือขาดการยอมรับตัวบุคคลในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความต่อเนื่องจากรัฐบาลชุดเก่าหรือการพลิกผันของนโยบายของรัฐบาลชุดใหม่ อาจส่งผลกระทบต่อสถานะความเชื่อมั่นและวิกฤตความเชื่อมั่นก็คงจะมาเยือนซึ่งอาจจะส่งผลให้อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย ลดลงไปกว่า 4 % ได้

แต่ถึงอย่างไรการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของไทยจะมากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับรัฐบาลเองว่าจะปรับแผนกลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจอย่างไร ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่โลกได้เปิดเสรีทางการค้าเชื่อมต่อกันแบบไร้พรมแดน โดยจะใช้นโยบายการเงินหรือการคลัง เพื่อที่จะดึงดูดการลงทุนจากในและนอกประเทศเข้ามากระตุ้นเศรษฐกิจไทยให้สะพัดขึ้นอีกครั้ง

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองออก

บ้านหนองออก เป็นหมู่บ้านเก่าแก่มานานหลายสิบปี ไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้ก่อตั้งหรือชนกลุ่มไหนเป็นกลุ่มแรกเข้ามาอยู่ สภาพหมู่บ้านค่อนข้างเป็นที่ราบสูงของตำบลจอหอ

สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน มีหนองน้ำอยู่ทางทิศตะวันออก ซึ่งจะมีฝูงนกมาหากินตามหนองน้ำของหมู่บ้าน พอหนองน้ำของหมู่บ้านแห้งลงและอาหารก็ไม่มี สันนิษฐานว่าจะเป็นหน้าแล้งของหมู่บ้าน นกเหล่านี้จึงได้อพยพไปหากินยังแหล่งอื่นที่อุดมสมบูรณ์กว่า ค่ายเหตุนี้จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน และถ่วงเลขมาจนปัจจุบันก็ยังเรียกว่าหมู่บ้านหนองออกเหมือนเดิม

1.2.2 สภาพปัจจุบันของหมู่บ้านหนองออก

ปัจจุบันหมู่บ้านหนองออก มีจำนวนครัวเรือน 258 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 1,289 บาท มีพื้นที่ของหมู่บ้านประมาณ 300 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 1,270 ไร่ ทิศเหนือจรด บ้านหัวสระ ม.5 ต.โลกสูง ทิศใต้จรด บ้านกรุด ม.11 ต.จอหอ ทิศตะวันออก จรดบ้านหนองพิมาน ม.13 ต.จอหอ ทิศตะวันตก จรดบ้านหนองยารักษ์ ต. พุดซา ซึ่งหมู่บ้านหนองออกมีที่สาธารณะในหมู่บ้าน 6 แห่ง เป็นพื้นที่ราบ 3 แห่ง สนามกีฬา 1 แห่ง สระน้ำ 3 แห่ง วัด 1 แห่ง เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวจึงทำให้มีการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว ประกอบกับหมู่บ้านหนองออกอยู่ใกล้เขตเทศบาลตำบลจอหอ และมีถนนบายพาสตัดผ่านหมู่บ้าน จึงส่งผลให้ชุมชนขยายตัวออกไปเพื่อรองรับกับประชากรที่เพิ่มขึ้น

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองออกในปัจจุบัน จะประกอบอาชีพหลัก ๆ อยู่ 4 อาชีพ คือ เกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน ปลูกผัก อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย และอาชีพรับราชการจะมีน้อยมาก ส่งผลให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีพอสมควร สมาชิกในชุมชนพอที่จะสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ จึงทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านมีกำลังซื้อจากครัวเรือนในสินค้าอุปโภคบริโภค ช่วยให้หมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนและเกิดสภาพคล่องในระบบเงินทุนของหมู่บ้าน

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ในหมู่บ้านหนองออก ส่วนใหญ่ยังอยู่อาศัยกันแบบครอบครัวใหญ่ ถึงจะแต่งงานแยกครอบครัวออกไปแล้วก็ตาม ก็ยังอยู่กันแบบเครือญาติอยู่ นอกจากนี้ยังมีวัดที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจแก่คนในหมู่บ้าน เมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาก็จะพากันไปทำบุญที่วัดเหมือน ๆ กับสังคมชนบททั่วไป ส่วนวัฒนธรรมเก่า ๆ ก็มีเหลืออยู่บ้างไม่แตกต่างกับหมู่บ้านอื่น ๆ มากนัก เช่น ประเพณีสงกรานต์ จะลดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเพื่อขอศีลขอพร กิจกรรมวันที่ 5 ธันวาคม มหาราช 12 สิงหาคมมหาธาณี และงานทำบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1.2.5.1 สิ่งสาธารณูปโภค

ประชากรในหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ทั่วถึง มีน้ำดื่ม น้ำใช้เพียงพอ มีโทรศัพท์มือถือในส่วนของโทรศัพท์สาธารณะ ส่วนถนนถ้าเป็นสายหลักจะเป็นถนนราดยาง แต่สำหรับถนนเส้นรอง เช่น ตรอก ซอย จะเป็นถนนคอนกรีต ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์พร้อมใช้งาน

1.2.5.2 ผู้นำและการปกครอง

หมู่บ้านหนองออก มีการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีอยู่ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำชุมชน โดยได้มาจากการเลือกตั้งคอบปฏิบัติหน้าที่ดูแลทุกข์สุข เชื่อมความสามัคคีให้แก่ราษฎร รวมทั้งดูแลผลประโยชน์และสิ่งสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านหนองออก

1.2.5.3 โรงเรียนและการศึกษา

หมู่บ้านหนองออก มีศูนย์เลี้ยงเด็กประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง ส่วนใหญ่ผู้ปกครองของเด็กจะส่งลูกหลานเข้ามาเรียนเตรียมปฐมวัย เมื่อถึงเกณฑ์เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก็จะส่งเข้าเรียนในโรงเรียนในตัวเมืองที่มีชื่อเสียง และถ้าผู้ปกครองใครมีกำลังส่งเสียก็จะส่งลูกหลานเรียนจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งปัจจุบันในหมู่บ้านมีผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัยมากขึ้น ก็จะช่วยทำให้หมู่บ้านพัฒนาขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง

1.2.5.4 สุขภาพอนามัย

ชาวบ้านหนองออก ส่วนใหญ่จะมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ ถ้าเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะไปหาหมอที่อนามัยประจำตำบล แต่ถ้าอาการหนักที่อนามัยรับไว้ไม่ได้ ก็จะไปหาหมอที่โรงพยาบาลในตัวเมืองนครราชสีมา ซึ่งการเดินทางก็ไปมาสะดวกมีรถเมล์ผ่าน ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค จึงทำให้ชาวบ้านประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้

2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองออก ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ A (หน่วยการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้)

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากการสัมภาษณ์และจัดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านทั้งหมดคิดเป็น 100% รู้สึกพอใจในนโยบายของรัฐบาลและมีความเข้าใจพอสมควร ในนโยบายของรัฐบาลที่ต้องให้ชาวบ้านพึ่งพาตนเอง แก้ไขปัญหาพร้อมกัน พัฒนาการเรียนรู้ด้านอาชีพ พัฒนาและบริหารจัดการเงินกองทุน โดยใช้เงินกองทุน 1 ล้านบาท เป็นตัวช่วยในการพัฒนาระดับหมู่บ้าน รวมทั้งกองทุนนี้จะก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่หมู่บ้าน

2. เงิน 1 ล้านบาท

ปัจจุบันสมาชิกกองทุน ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากเงินกองทุนที่กู้ยืม ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาด้านอาชีพ โดยการเพิ่มทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว สร้างโอกาสให้กับผู้กู้ที่เริ่มจะประกอบอาชีพใหม่ อีกทั้งยังส่งผลถึงยอดเงินกองทุนให้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากยอดของดอกเบี้ยเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้ ซึ่งยอดเงิน 1 ล้านบาท มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี จากการหมุนเวียนเงินกู้ภายในหมู่บ้าน

3. คณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้านหนองออก มีทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วยชาย 8 คน หญิง 7 คน การปฏิบัติงานของคณะกรรมการมีความยุติธรรม แต่การทำหน้าที่ยังบกพร่องอยู่บ้าง สาเหตุเนื่องมาจากประสบการณ์ที่น้อย และขาดความรู้ความเข้าใจในด้านบัญชีต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้าน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน

การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านหนองออก ได้มีการดำเนินการตามระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

การแนะนำวิธีทำธุรกิจของหมู่บ้านหนองออก ได้มีหน่วยงานราชการสนับสนุนให้พัฒนากรมเป็นผู้แนะนำวิธีการทำธุรกิจในหมู่บ้าน เช่น ธุรกิจน้ำพริก คอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น

3. การรับชำระหนี้

การรับชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านหนองออก ได้ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี หมวดที่ 7 ข้อ 35 และ ข้อ 36 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. การทำบัญชี

การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านหนองออก คณะกรรมการได้จัดทำบัญชีเองทุกเล่ม ส่วนการจัดทำบัญชีของสมาชิกผู้กู้แต่ละราย ผลปรากฏว่าสมาชิกผู้กู้ไม่สามารถจัดทำบัญชีเพื่อประเมินผลการประกอบธุรกิจของตนเองได้ทั้งหมดทุกราย จะมีเป็นบางรายเท่านั้นที่จัดทำไว้

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง

เงินกองทุน 1 ล้านบาท ส่งผลโดยตรงต่อผู้ที่ต้องการกู้เงินของกองทุนหมู่บ้านหนองออกที่เป็นสมาชิก เนื่องจากต้องการนำเงินกู้ที่ได้ไปพัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น หรือสร้างอาชีพใหม่ ๆ ตลอดจนการขยายกิจการที่มีอยู่ให้ใหญ่ขึ้น

2. ผลกระทบโดยตรง

เงินกองทุน 1 ล้านบาท ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ที่มีเงินจำนวน 85 ราย ซึ่งจะทำให้เกิดอาชีพใหม่ ๆ มากมาย ส่งผลให้สมาชิกผู้กู้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านมากขึ้น

3. ผลกระทบทางอ้อม

โครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นโครงการที่ทำให้หมู่บ้านต้องบริหารงานกันเอง ดังนั้นเพื่อความรับผิดชอบต่อเงิน 1 ล้านบาท สมาชิกในหมู่บ้านจึงมีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านให้ดีขึ้น

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B (เป็นหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย)

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1. บ้านหนองออกมีสมาชิกผู้กู้เงินทั้งหมด 85 คน ซึ่งสมาชิกผู้กู้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานที่ทำอยู่แล้วคิดเป็น 100 % และมีที่ทำกินเป็นของตนเอง จำนวน 52 คน คิดเป็น 61.18 %

2. อาชีพหลักของผู้กู้

- เกษตรกรรม จำนวน 39 ราย คิดเป็น 45.88 %
- รับจ้าง จำนวน 19 ราย คิดเป็น 22.36 %
- ค้าขาย จำนวน 25 ราย คิดเป็น 29.41 %
- รับราชการ จำนวน 2 ราย คิดเป็น 2.35 %

3. รายได้ครอบครัว / เดือน ของผู้กู้มีรายได้อยู่ประมาณ

1. 3,001 - 6,000 จำนวน 55 ราย คิดเป็น 64.71 %
2. 6,001 - 9,000 จำนวน 19 ราย คิดเป็น 22.35 %
3. 9,001 - 12,000 จำนวน 6 ราย คิดเป็น 7.06 %
4. 12,000 - 15,000 จำนวน 3 ราย คิดเป็น 3.53 %
5. 15,000 ขึ้นไป จำนวน 2 ราย คิดเป็น 2.35 %

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- สมาชิกผู้กู้ นำเงินที่กู้ได้มารวมกับทุนเดิมที่มีอยู่แล้วนำไปลงทุนทำกิจกรรมตามที่ขอกู้ โดยส่วนใหญ่ ไม่นิยมกู้เงินนอกระบบมาลงทุนเพิ่ม เพราะมีข้อจำกัดมากมาย เช่น ดอกเบี้ยสูง หลักทรัพย์ค้ำประกัน เป็นบ้านและที่ดิน ซึ่งมีความเสี่ยงสูง

- การประกอบกิจการผู้กู้เกือบทั้งหมดมีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตนเองอยู่แล้ว แต่ขาดวัตถุดิบ เช่น เมล็ดพันธุ์ ยาปราบศัตรูพืช ซึ่งวัตถุดิบเหล่านี้ต้องซื้อจากตลาดภายนอกหมู่บ้าน

- การประกอบกิจการของผู้กู้ได้กู้เงินไปลงทุนเพิ่มจากอาชีพเดิม ซึ่งจะมีประสบการณ์เป็นอย่างดีอยู่แล้ว ด้านแรงงานจะใช้แรงงานในครอบครัวและจ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดการจ้างงานงานในท้องถิ่นหมุนเวียนกันไปตลอดปี ส่วนผู้ไปเพื่อสร้างอาชีพใหม่ก็จะทำให้สมาชิกผู้กู้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น และเกิดเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- สมาชิกผู้กู้ได้มีการประกอบกิจกรรมอย่างถูกวิธี เพราะมีความชำนาญในกิจกรรมที่ตนเองดำเนินอยู่เป็นอย่างดี

- ตลาดของผู้กู้จะเป็นตลาดค้าส่ง ซึ่งจะนำผลผลิตที่ได้ไปขายที่ตลาดค้าส่งในตัวเมืองจังหวัดนครราชสีมา

- การสรรหาวัตถุดิบ เพื่อประกอบกิจการของผู้กู๋ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์พืช ยาปราบศัตรูพืช ยาดูแลรักษาโรค ฯลฯ ผู้กู๋สั่งซื้อจากตลาดภายนอกหมู่บ้านทั้งหมด 45 ราย คิดเป็น 52.94 %
- ผู้กู๋ไม่ได้จัดทำบัญชีอย่างเป็นทางการ แต่จะใช้วิธีการบันทึกตัวเลขอย่างคร่าว ๆ เพื่อเปรียบเทียบรายได้ออกกับค่าใช้จ่ายในการลงทุน ว่าการประกอบกิจการมีรายได้หรือผลกำไรหรือขาดทุน จะมีเฉพาะบางรายเท่านั้นที่จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายที่เป็นทางการไว้ดู ซึ่งจะให้ลูกหลานที่เรียนด้านบัญชีมาทำให้

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ผลโดยตรง

ผู้กู๋มีรายได้จากผลผลิตเพิ่มขึ้น เพราะมีเงินลงทุนเพิ่มมากขึ้น

2. ผลกระทบโดยตรง

ผู้กู๋ได้มีการพัฒนาเทคนิคและวิธีการทำงานได้ดีขึ้น เพราะมีข้อจำกัดอยู่ที่จะต้องทำให้ดีที่สุด เพื่อผลตอบแทนที่สูงและจะได้มีเงินชำระหนี้เงินกองทุน

3. ผลกระทบทางอ้อม

3.1 การประกอบกิจการของผู้กู๋ทำให้มีการช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มค้าขาย กลุ่มเกษตรกรกรรม กลุ่มรับจ้าง เป็นต้น

3.2 ผู้กู๋มีรายได้ในเชิงชีพและครอบครัว

3.3 แรงงานที่อพยพไปทำงานในต่างถิ่นฐาน ได้กลับคืนสู่ท้องถิ่นเดิม ผู้เฒ่าผู้แก่มีคนดูแล ทำให้ครอบครัวในหมู่บ้านอบอุ่นขึ้นอีกครั้ง

3. ผลการประมวผลเทคนิควิธีทำธุรกิจ

จากการประมวผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู๋ อาชีพเกษตรกรกรรม ได้แก่ ทำนา ปลูกผัก และอาชีพค้าขาย สรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพเกษตรกรกรรมประเภททำนา

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ สภาพดินที่เหมาะสม พันธุ์ข้าวที่ดี การดูแลรักษาตลอดจนการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม เป็นต้น

กระบวนการที่ดี ได้แก่

1. การเตรียมพื้นที่ในการเพาะปลูก
2. เตรียมความพร้อมของพันธุ์ข้าวในการปลูก
3. ใส่ปุ๋ยดูแลรักษาโรคและแมลงเป็นอย่างดี จนกว่าจะได้ผลผลิตพร้อมกับจดบันทึกรายจ่าย
4. หาดตลาดในการส่งผลผลิต เช่น โรงสี พ่อค้าคนกลาง เพื่อจำหน่ายผลผลิต

5. เปรียบเทียบรายจ่ายกับรายรับที่ได้ ว่าผลของการประกอบกิจการประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อ ไปปรับปรุงการดำเนินงานกิจกรรมครั้งต่อไป

ผลผลิตด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ข้าวที่สมบูรณ์ เมล็ดสวย แข็งแรง ไม่เปราะแตกหักง่าย ปริมาณผลผลิตที่ได้ต้องคุ้มกับรายจ่ายที่ลงทุนไปและก่อให้เกิดกำไร

3.2 อาชีพเกษตรกรรมประเภทปลูกผัก

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ สภาพดินดี พันธุ์ผักที่สมบูรณ์ แหล่งน้ำเพียงพอ ใช้จ่ายปราบศัตรูพืชในปริมาณที่เหมาะสม เป็นต้น

กระบวนการที่ดี ได้แก่

1. การเตรียมพื้นที่ในการเพาะปลูก
2. เตรียมอุปกรณ์ เช่น เครื่องสูบน้ำ ยาปราบศัตรูพืช ปุ๋ย ,จดบันทึกรายจ่าย
3. เตรียมความพร้อมต้นผัก โดยการใส่ปุ๋ยและรดน้ำทุกวัน เข้า-เย็น
4. ดูแลโรคที่จะเกิดขึ้น และแมลงศัตรูพืชเป็นอย่างดี รวมไปถึงการบำรุงดูแลรักษา จนกว่าผักจะผลผลิต

รักษา จนกว่าผักจะผลผลิต

5. เตรียมตลาด เช่น พ่อค้าคนกลาง ตลาดค้าส่งในเมือง ห้างสรรพสินค้า ต่าง ๆ เช่น Lotus The Mall คลังปลาซ่า บิ๊กซี แม็คโคร ฯลฯ

6. เปรียบเทียบรายรับกับรายจ่ายที่ได้รับ ว่าผลของการประกอบการประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไป

ผลผลิตด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ผักสดปลอดสารพิษ ไม่มียาฆ่าแมลงตกค้าง นำรับประทาน ปริมาณผลผลิตที่ได้ต้องคุ้มกับรายจ่ายที่ลงทุนไปและก่อให้เกิดกำไร

3.4 อาชีพค้าขาย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ ทำเลที่ดี ลูกค้า ความต้องการสินค้าบริโภคอุปโภค สินค้าที่มีคุณภาพ การบริการที่ดี เงินทุนหมุนเวียน เป็นต้น

กระบวนการที่ดี ได้แก่

1. เลือกทำเลที่ตั้งในแหล่งชุมชน ผู้คนพลุกพล่าน
2. การบันทึกบัญชีในการสั่งซื้อสินค้า และการทำสต็อกสินค้า และจดบันทึกรายจ่ายที่เกิดขึ้น
3. การจัดจำหน่ายและการบริการที่ดี
4. การคำนวณผลกำไรขาดทุน

ผลผลิตด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ความพึงพอใจในด้านสินค้าและบริการที่ลูกค้าได้จากการซื้อสินค้ารวมทั้งการบริการที่ดีจากผู้ประกอบการ ปริมาณสินค้าที่ขายได้ต้องคุ้มกับรายจ่าย , ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการลงทุนไปและก่อให้เกิดกำไร

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.1 ผลที่เกิดจากตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่

- การมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ โดยตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้ เช่น ปัจจัย 4
- ความสามัคคีในการประกอบอาชีพ เช่น การช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มอาชีพ
- การรวมกลุ่มออมทรัพย์ การประชุมประจำเดือนและการรายงานความก้าวหน้าของกองทุนหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกตรวจสอบความถูกต้องและความโปร่งใสได้
- ได้ผู้นำกลุ่มที่มีความซื่อสัตย์ อันเกิดจากความไว้วางใจในการรวมกลุ่ม
- ได้ศึกษาหาความรู้ในการประกอบอาชีพในกลุ่มผู้กู้เงินด้วยตนเอง

4.2 บัณฑิตมีประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ

4.3 รัฐบาลได้ข้อมูลที่เป็นจริง เปรียบเสมือนทุนทางข้อมูลสำหรับการพัฒนาประเทศในระยะยาว

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองออก

- ประชาชนในหมู่บ้านหนองออกมีความสนใจ และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างมาก
- ความพร้อมของการบริหารจัดการกองทุน ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างเงินกองทุน 1 ล้านบาทและเงินฝากออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- สมาชิกมีการเรียนรู้ที่จะพัฒนาอาชีพใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น

5.2 การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และสร้างศักยภาพของตนเอง ในแบบเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

หลังจากที่กองทุนหมู่บ้านหนองออก หมู่ที่ 10 ได้จัดตั้งขึ้นมาและดำเนินงานมาได้ครบ 1 ปี ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความสามัคคี เกิดการรวมกลุ่มกันทำให้สมาชิกในชุมชนร่วมมือกันในการบริหารจัดการกองทุน รวมทั้งก่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเองในหลาย ๆ อย่าง เช่น คณะกรรมการก็จะได้เรียนรู้วิธีการดำเนินงาน การจัดทำเอกสาร และการประสานงาน การทำงานร่วมกับ ผู้อื่น ซึ่งทำให้แต่ละคนได้ประสบการณ์มากขึ้น ในส่วนของสมาชิกกองทุนบางคนก็เกิดการเรียนรู้ พึ่งพาตนเองในการดำเนินการขอกู้เงิน การนำเงินกู้มาใช้ในการพัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น รู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินว่าต้องใช้จ่ายอย่างไร จึงจะได้ผลกำไรต่อไปในอนาคต

5.3 ปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย

5.3.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- ความสามัคคี ความตั้งใจจริงและความมั่นคงทางการเงินของกลุ่ม
- การพัฒนาทางเทคโนโลยี
- ความต้องการในสินค้าและบริการ

5.3.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- ความอิจฉาริษยา กลัวผู้อื่นได้ดีกว่า
- การฝากเงินสัจจะรายเดือนไม่ตรงตามกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มออม

ทรัพย์ไม่เข้มแข็ง

- ความท้อแท้ในการประกอบอาชีพอันเนื่องมาจากฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลง

สภาพดินทรุดโทรม ขาดแหล่งน้ำ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

1. สรุปอภิปราย

1.1 สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองออก หมู่ 10 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

เพื่อศึกษาถึงการประเมินโครงการจากการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด และศึกษาว่าท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการประเมินโครงการในครั้งนี้

2. วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากการวิเคราะห์ และศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 วางแผนและออกแบบในการประเมินโครงการ

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือและพัฒนาตัวชี้วัดในการเก็บข้อมูล รวมทั้งการใช้ชีพโมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล จากเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น แบบสอบถาม จากบางส่วนของแบบบร. ต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 ประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูลและเลือกสถิติที่จะให้กับข้อมูลในขั้นที่ 4 และนำเสนอผลการประเมินโครงการในรูปของ “สารนิพนธ์”

3. ผลการดำเนินการ

3.1 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

3.1.1 กองทุนหมู่บ้านหนองออก มีระเบียบกองทุนซึ่งใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานและปฏิบัติงานในกรณีต่อไปนี้

3.1.1.1 การจัดตั้งกองทุน

3.1.1.2 การคัดเลือกคณะกรรมการ

3.1.1.3 การสมัครสมาชิก

3.1.1.4 การคัดเลือกผู้กู้และยอดเงินให้กู้

3.1.1.5 การคิดอัตราดอกเบี้ยและการชำระหนี้

3.1.2 การแนะนำส่งเสริมผู้รู้ สมาชิกภายในหมู่บ้านได้รับการแนะนำการประกอบอาชีพตามวิธีแผนใหม่ของพัฒนากรตำบลจ้อหอ และดำเนินงานตามแบบแผนทฤษฎีที่ว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ผลการประเมินระบบการดำเนินงานของผู้นำแต่ละราย

3.2.1 สมาชิกผู้รู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพตามโครงการที่ขอกู้

3.2.2 สมาชิกได้มีการพัฒนาเทคนิคการทำงาน โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.2.3 สมาชิกสามารถจัดหาวัตถุดิบที่ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะมีทุนที่เพียงพอ

3.3 ผลการประเมิน เทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้รู้แต่ละราย

3.3.1 สมาชิกได้มีการศึกษาหาความรู้ในการประกอบธุรกิจระหว่างผู้รู้ด้วยกัน อันเป็นผลมาจากการจัดประชุมเสวนากลุ่ม เป็นประจำ

3.3.2 สมาชิกมีการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลผลิต ส่งผลให้มีอำนาจต่อรองเพิ่มมากขึ้น

3.3.3 สมาชิกมีการปรับนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการประกอบการเพิ่มมากขึ้น

1.2 อภิปรายผล

1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองออก ทั้ง 4 ข้อ ได้แก่

1.2.1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนแก่สมาชิก กองทุนหมู่บ้านหนองออกมีการดำเนินการปล่อยเงินกู้แล้ว จากประสบการณ์ในด้านการบริหารงานของคณะกรรมการ 1 ปี คาดว่าจะมีแนวโน้มที่สมาชิกผู้กู้จะสามารถชำระคืนเงินกู้ได้ทั้งหมด ส่งผลให้เงินกองทุนเพิ่มทวีคูณไปเรื่อย ๆ

1.2.1.2 สร้างเสริมวินัยในการออมด้วยวิธีการถือหุ้นและเงินรับฝาก กองทุนหมู่บ้านหนองออกนั้นจะกู้เงินได้จะต้องมีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกและสมาชิกจะต้องมีหุ้นอยู่ในกองทุนตามอัตราจำนวนที่กู้เงินไป เพื่อเป็นกองทุนออมทรัพย์ เพื่อเก็บไว้ในการกู้ฉุกเฉินของหมู่บ้านหนองออก

1.2.1.3 ให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก เพื่อช่วยแก้ปัญหาบรรเทาความเดือดร้อนและรู้จักพึ่งพาตนเอง กองทุน 1 ล้านบาท สามารถช่วยแก้ไขปัญหาในหมู่บ้านหนองออกได้มากมาย ทั้งคนที่มีอาชีพอยู่แล้วแต่ต้องการขยายให้ใหญ่ขึ้นเพื่อลดต้นทุนในการผลิต หรือคนที่ไม่มีความรู้ก็ได้สร้างอาชีพใหม่ ๆ ขึ้น จนสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ อันจะทำให้ผู้กู้ของตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

1.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1.2.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- ความสามัคคีของสมาชิกในหมู่บ้านและความตั้งใจจริงในการประกอบกิจการเพื่อจะได้ผลสำเร็จและได้รับผลตอบแทนสูง

- สมาชิกได้มีการพัฒนาใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้มีการลดต้นทุนการผลิต
- ความต้องการในสินค้าและบริการที่จะนำมาตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นปัจจัยกระตุ้นที่ดีที่ทำให้สมาชิกปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ

1.2.2.1 ปัจจัยด้านลบ

- การเป็นหนี้ธนาคารและนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูง
- ทรัพยากรธรรมชาติไม่เอื้ออำนวย เช่น ดินฟ้าอากาศ ฯลฯ
- สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง เช่น ฝนฟ้าไม่ตกตามฤดูกาล

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะของการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

2.1.1 ควรมีการชี้ระยะเวลาการชำระคืนหนี้เงินกู้ โดยพิจารณาตามลักษณะอาชีพและวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน เช่น ถ้าอาชีพเกษตรกร ก็ควรให้ชำระ 6 เดือน, หรือ 1 ปี/ครั้ง เพราะเกษตรกรต้องมีระยะเวลาในการรอคอยผลผลิต แล้วจึงจะนำไปขายเพื่อจะนำเงินมาชำระคืนกองทุน แต่ถ้าอาชีพค้าขายก็ให้ชำระเป็นรายเดือน เพราะการค้าขายมีเงินหมุนเวียนทุกวัน

2.1.2 ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทำโครงการขนาดใหญ่ เพื่อก่อให้เกิดรายได้ที่สูงมั่นคง โดยการอนุมัติวงเงินกู้เกินกว่า 50,000 บาท สำหรับผู้กู้ที่มีอำนาจในการชำระเงินที่แน่นอนและได้รับความเชื่อถือเรื่องฐานะการเงิน เพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อหนี้สูญ

2.1.3 ควรมีการจดทะเบียนกองทุนเป็นนิติบุคคล เพื่อรองรับปัญหาภายในการฟ้องร้องการชำระหนี้ตามกฎหมาย

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

2.2.1 ความโปร่งใสในการบริหารงาน โดยการทำเอกสารหลักฐานแสดงยอดตัวเลขที่ประชุม และจะใช้จ่ายในเรื่องใดที่เกี่ยวกับกองทุนก็ควรมีผู้รับรู้อีกหลายๆ คน

2.2.2 ควรมีการทำผังงานหรือสายงาน เพื่อแบ่งอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุนให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการก้าวล่วงงานของแต่ละฝ่ายเพื่อการบริหารที่เป็นเอกภาพ

2.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของผู้กู้

2.3.1 ผู้กู้ควรมีการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ของโครงการ เพื่อทราบตัวเลขที่แท้จริงในการประกอบกิจการ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อกองทุนในการติดตามตรวจสอบ และตัวของผู้กู้เองในการปรับปรุง แก้ไข ปัญหา การประกอบกิจการของผู้กู้

2.3.2 การทำกิจกรรมของผู้กู้ควรทำในลักษณะหมุนเวียน เช่น การเลี้ยงสัตว์ จะทำการซื้อพันธุ์สัตว์จำนวน 3 รุ่น คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียน

ตลอดปี ไม่ขาดตอนจากการขายพันธุ์สัตว์ตามขนาดรุ่น หรือการทำนา ถ้าหมดฤดูกาลเก็บเกี่ยวแล้ว ก็จะเข้าหน้าแล้ง ชาวเกษตรกรก็ควรวางพืชที่ทนต่อดินฟ้าอากาศมาปลูก เช่น ถั่วลิสง ข้าวโพด ฯลฯ

2.3.3 ผู้ผู้ควรจะมีการศึกษาเศรษฐกิจไว้บ้าง เพื่อที่จะได้นำมาเป็นแนวทางในการนำเงินกู้มาประกอบอาชีพ หรือลงทุนประกอบการ

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการกู้ยืมต่อไป

2.4.1 ต้องมีข้อมูลที่เป็นจริง ทันสมัย ทันเหตุการณ์ เป็นปัจจุบัน สามารถศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ได้จริง ไม่คลาดเคลื่อนและพิสูจน์ได้

2.4.2 นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับรู้ และปฏิบัติได้จริงมาแนะนำกับผู้ที่ยังไม่มีความรู้ความชำนาญและไม่มีประสบการณ์

2.4.3 เสนอแนะและหาแนวทางป้องกัน แก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทัน่วงที จากผู้มีความรู้ความสามารถ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา (2545) ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2542. ชุมชนนิยม : ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย. กรุงเทพฯ : ชัคเซสมิเดีย,
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544 คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้ง และดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ. บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2544. คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- สามารถ จันทร์สุรย์. 2536. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.